Gemeente Aalsmeer

RAADSVOORSTEL

Signed By: Oude Kotte, G.E. (Gido) <gido.oudekotte@aalsmeer.nl>
20/09/2023 17:13:21 CEST
ID: 1dccba7c-3da0-40bb-9edb-cb7b23509b72
Auth: Scribble

Signed By: Vellenga, Sj. (Sjoerd) <sjoerd.vellenga@aalsmeer.nl>
20/09/2023 14:54:54 CEST
ID: 1dccba7c-3da0-40bb-9edb-cb7b23509b72
Auth: Scribble

Zaaknummer: Z23-076936

Voorstel van: college van burgemeester en wethouders

Behandelend ambtenaar:
W. Paijmans
06-18061161
w.paijmans@amstelveen.nl

Datum: 16 november 2023

Portefeuillehouder: wethouder W. Kikkert

Onderwerp

Kerkenvisie Aalsmeer

Raadsbesluit

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1) Het rapport 'Kerkenvisie Aalsmeer' vast te stellen;
2) Waardevolle kerkgebouwen te behouden, en de maatschappelijke functie van kerkgebouwen voor Aalsmeer te koesteren;
3) Het college de opdracht te geven om:
   - Een onderzoek uit te voeren naar kansen om maatschappelijke voorzieningen naar kerkgebouwen te verplaatsen;
   - Een 'Platform Toekomst Kerken Aalsmeer' op te richten waarin kerkeigenaren en de gemeente hun krachten bundelen om actief kansen voor kerken te creëren ter vergroting van het toekomstperspectief.

Samenvatting

Een inventarisatie van het toekomstperspectief van de kerkgebouwen in Aalsmeer en een visie op het toekomstbestendige behoud van kerkgebouwen en het koesteren van het maatschappelijk gebruik, in samenwerking met de kerkeigenaren. Door ontkerkelijking geven 8 van de 10 kerkbesturen aan te rekenen met een beperkt (religieus) toekomstperspectief van 5 tot 10 jaar.

Doel

Met de kerkenvisie is de mate van bedreiging van het waardevolle religieuze erfgoed in beeld gebracht en wordt beoogd het duurzaam toekomstperspectief van het religieus erfgoed proactief te vergroten, in samenwerking met de kerkeigenaren. Het behoud van de ontmoetingsfunctie door het toevoegen van maatschappelijk gebruik, lijkt kansrijk. Daarom wordt geadviseerd deze kansenverkenning verder te onderzoeken.

Prestatie

Door akkoord te gaan met alle besluitpunten, zal een vervolgtraject worden opgetuigd. Binnen de huidige collegeperiode zullen tenminste 5 bijeenkomsten worden georganiseerd met de kerkeigenaren, en samen worden gezocht naar passende acties die het gebruik van kerkgebouwen vergroten.

Daarnaast is het uitgangspunt om vast te houden aan behoud van waardevolle kerkgebouwen en aan de maatschappelijke bestemming van kerkgebouwen. Kerken die op de markt komen, zullen daardoor financieel minder aantrekkelijk zijn, wanneer een private bestemming als wonen in principe niet tot de mogelijkheden behoort.

Voorgeschiedenis en context

Landelijk is een trend van ontkerkelijking gaande. Ook in Aalsmeer neemt het aantal gelovigen en kerkgangers af, vergrijst de gemeenschap, nemen financiële middelen af en is het toekomstperspectief voor veel kerken onzeker. Hoewel de gemeente, met uitzondering van de toren van de dorpskerk, geen eigenaar is van de kerkgebouwen, hecht zij wel waarde aan deze gebouwen. Dit blijkt uit het feit dat meer dan de helft van de kerkgebouwen (6 van de 11) een monumentale status heeft, en daarmee een belangrijk onderdeel vormt van het Aalsmeerse lokale Erfgoed. Echter, wanneer het religieus gebruik eindigt, is het behoud van de kerkgebouwen en hun maatschappelijke functie niet meer vanzelfsprekend.

In het licht van deze ontkerkelijkingstrend, heeft de Lokale Erfgoedcommissie op 1 februari 2021 een schriftelijk verzoek verzonden aan het college, voor het opstellen van een kerkenvisie voor Aalsmeer in samenwerking met de kerkeigenaren en het aanvragen van de decentralisatie-uitkering bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het college heeft hierop positief geadviseerd en heeft de decentralisatie-uitkering ter hoogte van 25.000 euro aangevraagd. Deze uitkering is in juni 2021 verleend en uitgekeerd. Voor de coördinatie van dit project is bureau COUP, later overgegaan in bureau Kathedraaldenkers, in de arm genomen.

Overwegingen die hebben geleid tot het voorgestelde besluit

In het najaar van 2021 is gestart met de inventarisatie (hoofdstuk 3 tm 6) en kennismaking met alle 11 kerkeigenaren. Van de 11 Aalsmeerse kerkgebouwen zijn op dit moment 10 gebouwen in religieus gebruik. Alleen de Zuiderkerk is herbestemd tot zorgcomplex. Uit de inventarisatie en gesprekken met kerkeigenaren over het toekomstperspectief, is gebleken dat de toekomst voor bijna alle kerkgemeenschappen onzeker is. De meeste gemeenschappen rekenen met een toekomstperspectief van 5 tot 10 jaar, bij voortzetting van het huidige gebruik. 9 van alle kerkgemeenschappen, in bezit van een kerkgebouw, kampen met krimp. De gemiddelde leeftijd van de dienstbezoekers is hoog, er is een tekort aan vrijwilligers en de kosten voor onderhoud van de gebouwen en de energierekening zullen op termijn problemen opleveren.

Het toekomstperspectief van kerkgebouwen kan worden vergroot, door samenwerkingen aan te gaan, extra bestemmingen te zoeken (naast de religieuze functie) of bij verkoop van het kerkgebouw, proactief aan de slag te gaan met het zoeken naar een passende herbestemming van het gebouw. De meeste kerkeigenaren hebben aangegeven graag het gebruik te willen verbreden, en de deuren te willen openzetten voor de samenleving.

Hoewel de gemeente geen privaatrechtelijk eigenaar is van kerkgebouwen (m.u.v. de toren van de Dorpskerk) heeft zij wel veel invloed op het gebruik en behoud van kerkgebouwen, met bijvoorbeeld monumentale beschermingen (sloopverbod) en de bestemming in het bestemmingsplan (mogelijkheden tot gebruik).

Enerzijds hecht de gemeente waarde aan de gebouwen, anderzijds hecht zij ook waarde aan de sociaal-maatschappelijke rol van kerkelijke gemeenten binnen de samenleving, in de vorm van diaconie, ontmoeting, bezinning en tegengaan van vereenzaming. Daarom wil de gemeente graag samen met de kerkeigenaren werken aan een passend en toekomstbestendige toekomst.

Het is daarom van belang om proactief samen met de kerkeigenaren de krachten te bundelen en de kansen te verkennen voor een duurzame toekomst van deze kerkgebouwen. Dit vergt een structurele investering in deze relaties en projecten over de komende jaren.

Keuzemogelijkheden/alternatieven

Het alternatief is om de besluitvormingspunten uit deze nota niet op te volgen, en het toekomstige gebruik van kerkgebouwen aan de kerkeigenaren zelf over te laten. De verwachting is dat binnen enkele jaren kerken leeg komen te staan, en te koop zullen worden aangeboden. Niet-monumentale kerken zullen naar verwachting worden gesloopt, en monumentale kerken in privaat gebruik komen en bijvoorbeeld worden verbouwd tot appartementen.

Participatie

Naast de inventarisatie van het toekomstperspectief is breed ingezet op participatie. De volgende acties zijn daarbij uitgevoerd:

- De samenleving is betrokken middels persberichten;
- Een filmpje is gemaakt en gedeeld via Social Media en de lokale media;
- Er een enquête uitgezet onder inwoners met vragen over de waarde van kerkgebouwen en het gewenste gebruik van deze gebouwen;
- Er zijn bijeenkomsten en workshops georganiseerd, voor kerkeigenaren, de ambtelijke organisatie, partijen uit de stad (wijkplatforms, erfgoedpartijen, maatschappelijke en culturele organisaties) en gemeenteraadsleden.

De uitkomsten van de participatie zijn verwerkt in de rapportage.
De concept-rapportage is gedeeld met alle kerkeigenaren. Zij hebben een maand de tijd gekregen om mee te lezen en feedback te geven. De opmerkingen zijn verwerkt in deze rapportage.

Na vaststelling wordt de rapportage gedeeld met de kerkeigenaren en andere betrokkenen. Ook zal er een persbericht gepubliceerd worden.

Kanttekeningen en risico's

Er worden geen risico's gezien in het vaststellen van deze visie.

Financiën

Voor het opzetten van het vervolgtraject, zoals het oprichten van het Platform Toekomst Kerken Aalsmeer en de hieruit voortkomende doelstellingen zijn financiële middelen (7.500 euro per jaar binnen deze collegeperiode) en ambtelijke capaciteit nodig. Deze kosten worden gedekt uit het jaarlijks budget voor participatie uit het college-uitvoeringsprogramma.

Vervolgstappen

Uitvoering en procesplanning

Om het toekomstperspectief van de kerken te vergroten, is het vaststellen van deze visie 'Kerkenvisie Aalsmeer' niet genoeg. Daarom is een actieplan opgenomen in de visie, dat bestaat uit twee belangrijke doelstellingen:

- Het oprichten van een 'Platform Toekomst Kerken Aalsmeer'. Dit platform bestaat uit de kerkeigenaren, een ambtelijk secretaris en een (extern) procesbegeleider, en zal periodiek (2 keer per jaar) samenkomen. Als opbrengst kan gedacht worden aan het stimuleren van nevenbestemmingen, het oprichten van een website waarop vraag en aanbod van kerkelijke ruimten samenkomen, en aan een matchingsplatform van internationale kerkgemeenschappen die ruimte zoeken.

- Het uitvoeren van een onderzoek naar kansen om maatschappelijke voorzieningen naar kerkgebouwen te verplaatsen. Vanuit de concept-nota Sociaal Domein zijn er aanknopingspunten om kerkgebouwen (en bijbehorende ruimten) mee te nemen in de inventarisatie van het maatschappelijke vastgoed en de zoektocht naar ontmoetingsruimten in de wijken en buurten.
  Met het verschuiven van door de gemeente gesubsidieerde maatschappelijke functies naar kerkgebouwen, kunnen deze financiële middelen 'dubbel' renderen. Ook het waardevolle religieuze erfgoed wordt zodoende van een duurzaam toekomstperspectief voorzien, en krijgt bovendien een hernieuwde rol binnen de samenleving.

Evaluatie

Na een jaar zal de werkwijze binnen het 'Platform Toekomst Kerken Aalsmeer' met de deelnemers geëvalueerd worden.

Duurzaamheidsaspecten

Het stimuleren van behoud en het eventueel bij- of herbestemmen van kerkgebouwen, is per definitie een duurzaam uitgangspunt.

Uit de gesprekken met de kerkeigenaren bleek dat de hoge energierekening voor veel kerkeigenaren een probleem was. Alle kerkeigenaren hebben de mogelijkheid gehad een energiescan op kosten van de gemeente uit te voeren. Zes kerkeigenaren hebben daar gebruik van gemaakt. Verduurzaming van kerkgebouwen blijft een aandachtspunt in het toekomstig gebruik, en zal op de agenda blijven staan van het Platform.

Bijlagen

Rapport 'Kerkenvisie Aalsmeer'

De secretaris,

drs. Sj. Vellenga

De voorzitter,

mr. G.E. Oude Kotte

Dit document is elektronisch ondertekend. Zie de elektronische handtekening(en) rechtsboven op pagina 1.